

Parasha Balak בְּלָק Bemidbar (Num) 22:2-25:9

Parasha Balak is vernoemd naar de Moabitische Koning die Israël wilde vervloeken Balak huurde de tovenaars Bilaam in om dit gedaan te kunnen krijgen. Maar in plaats van dat er een vervloeking plaatsvond over Israël, kwamen er uit Bilaams mond juist een zegen en profetsieën uit. Deze Parasha is misschien wel het meest bekend om Bilaam's laatste profetie, dit met het oog op Acharit Ha-Yamim "het einde der dagen".

Ik zal u trachten een betere vertaling te geven als die wij over het algemeen lezen uit de Nederlandse vertalingen. Bemidbar (Num) 24; 14-25;

Ik zie het maar niet nu, ik aanschouw het, maar het is niet snel. Een ster zal uit Jaacov voortkomen, en er zal een staf uit Israël oprijzen die de prinses van Moab zal verpletteren en alle zonen van Seth zal ontwortelen. Edom zal bezeten worden, en Seir zal het bezit van zijn vijanden worden en Israël zal zegevieren. Toen hij Amalek zag, pakte hij een gelijkenis en zei: "Amalek was de eerste van de volken, en zijn lot zal een eeuwige verwoesting zijn". Toen hij Keini zag, deed hij nog een gelijkenis en zei: Hoe stevig is uw woonplaats, en uw nest staat in een klif. Want als Kain verwoest wordt, hoe ver zal Assyrië je dan gevangen nemen? Hij sprak zijn gelijkenis uit en zei: Helaas! Wie kan deze dingen van HaShem overleven? Schepen zullen uit de Kittim komen en Assyrië teisteren en degenen aan de andere kant teisteren, maar ook hij zal voor altijd omkomen. Bilaam stond op en ging en keerde naar huis terug.

Wat is de betekenis van al deze cryptische woorden? Het eerste deel lijkt vrij helder: in de verre toekomst zal er een leider uit Israël opstaan die alle zonen van Moab zal verpletteren. Dit betekent allen die komen van Adam's derde zoon Seth. Israël's vijanden zullen voor altijd verslagen worden, evenals de kwade Amalek. Bilaam is natuurlijk aan het spreken over Mashiah. Maar dan wordt het ingewikkeld. Wie is de Keini? Waarom woont hij in een nest? Wat heeft Kain met dit alles te maken, en wie neemt Assyrië gevangen?

De Parasha begint met de volgende woorden; Toen Balak, zoon van Tsippor, zag al wat Israël aan de Amorieten gedaan had; en Moab werd angstig van de mensen. De Zohar geeft een commentaar op de naam Balak ben Tsippor (letterlijk; zoon van een vogel) door te zeggen dat Balak een machtige tovenaars was die in staat was hekserij met allerlei vogels te verrichten. Een van die vogels was genaamd een Yadua, en door deze was hij in staat visioenen te zien. Maar wat zag Balak dat hij zo bang voor Israël werd? De Zohar zegt dat Balak zoals gewoonlijk de Yadua-vogel nam en zijn rituelen uitvoerde, maar deze keer vloog de vogel weg. Toen hij terugkeerde, zag hij de vogel in vlammen, en dit maakte hem bang voor Israël. Waarom veroorzaakte het beeld van een vlammeende vogel angst in Balaks hart? Wat heeft deze vlammeende vogel met Israël te maken?

Een Feniks

In bijna iedere cultuur over de gehele wereld is er een mythe over een magische brandende vogel. De oude Egyptenaren aanbaden "Bennu" de zonnevogel die leefde 500 jaar voordat hij herboren werd uit zijn eigen ei. De Perzen spraken over Simnurg, een pauwachtige arend die 1700 jaar leefde voordat deze zichzelf ontstak in vlammen, deze leefde zolang dat hij tot 3x de beschaving zichzelf zag vernietigen. De meest beroemde mythe is die van de Grieken zij noemden deze vlammeende vogel de Feniks. De naam is afgeleid van het volgende feit; de vogel komt en heeft zijn nest in het land Phoenecia. Phoenecia is een andere naam voor Libanon, en diens gebieden overlapt eens met Israël. De Feniciërs en Israëlieten hadden een vergelijkbare cultuur en gebruikten hetzelfde alfabet. De

Tanakh beschrijft de centrale rol die de Feniciërs hebben gespeeld met de bouw van de eerste tempel. Ze stuurden bekwaame bouwers en ambachtslieden, bovendien stuurden ze ook goud en cedarbomen die dienden als het frame van de Tempel. Koning Salomo gaf de Fenicaanse koning Hiram twintig Israëlitische steden rond Gallilea cadeau. De twee voegden hun marines samen en deden samen zaken, en worden zelfs beschreven als "Broers" (zie 1 Melachiem 5)

In het Griekse verslag bouwt de eeuwige Feniks zijn nest in een van de ceders van de Libanon voordat het nest vlam vat en de Feniks tot as wordt gecremeerd. Uit de as komt een ei tevoorschijn, en daaruit komt dezelfde Feniks tevoorschijn. Het verhaal lijkt dan ook zeer sterk op een verhaal dat in de midrash wordt verteld.

De Midrash (Bereshiet rabba 19:5) omschrijft wat Chava (Eva) deed nadat ze gegeten had van het verboden fruit. Ze gaf er iets van aan Adam, en toen ...voerde ze (het verboden fruit) aan alle beesten en alle dieren en vogels. En allen luisterden naar haar, op een vogel na deze werd genoemd "chol" (חול) zoals de "chol" die vele dagen heeft (Iyov {job} 29:18). De school van Rabbi Yannai zei; het leefde voor 1000 jaar; en aan het eind van die 1000 jaar, kwam er vuur uit zijn nest en het liet de vorm van een ei achter, het kwam terug en er groeiden ledematen en het leefde.

Volgens de midrash waren het niet alleen Adam En Chava die het fruit aten maar alle levende dingen en hiermee werden ze allen sterfelijk. Er was echter een vogel die niet luisterde naar de mens en hij vloog weg, hiermee ontsnappend aan de sterfelijkheid. Hij leeft voor duizend jaar dan verbrand hij in zijn nest, en wordt vervolgens weer herboren. Het was ook de bedoeling dat Adam zou leven in segmenten van duizend jaar, waarbij hij elk millennium herboren zou worden. Maar na het eten van het fruit werd zijn leven teruggebracht naar één duizend. (bovendien gaf hij hier ook nog 70 jaar van aan koning David hij leefde dus 930 jaar). De Talmud in Sanhedrin 108b spreekt ook over deze onsterfelijke vogel. In zowel de midrash als in de Talmudische passages is de schriftelijke bron Iyov (job) 29:18 die spreekt over de term חול (chol) wat de hebreeuwse term voor Feniks is. Waarom was Balak bevreesd toen hij het beeld van deze vuurvogel zag?

Onder de oudste Joodse mystieke teksten bevindt zich een reeks die gezamenlijk bekend staat als Heikhalot (היכלות) "Paleizen". Deze teksten beschrijven de beklimming van verschillende wijzen naar de hemel, en hun beschrijvingen van wat ze daar zien. Heikhalot Zutratie beschrijft bijvoorbeeld de beklimming van Rabbi Akiva, terwijl Heikhalot Rabbati die van Rabbi Ismaël beschrijft. In hun beschrijving van de hemelse architectuur wordt de residentie van Mashiach "kan Tzippor", het vogelnest genoemd. Deze naam wordt ook in latere kabbalistische teksten gebruikt. Er wordt gezegd dat de Mashiach in een vogelnest woont. De rol van Mashiach kan op deze manier worden samengevat; zijn taak is om de verschillende spirituele rectificaties (tikkunim) te voltooien en de mensheid terug te brengen naar de tuin van Eden. Centraal daarbij staat het herstel van een wereld zonder dood, de wereld van de wederopstanding. Merk ook op hoe de Joodse gebeden ons nooit vragen om een soort etherisch hiernamaals in de hemel binnen te gaan. Maar eerder om "tehiyat hametim" de opstanding van de doden, hier in de aardse tuin van Eden te mogen verdienen. De wijzen noemen die wereld Olam Haba, de toekomstige wereld; niet een andere wereld of dimensie, maar de komende wereld die hier is. Mashiach is degene die verondersteld wordt de dood te verslaan en die wereld van wederopstanding in te luiden. Zoals we hierboven zagen.

De wijzen beschrijven eigenlijk twee messiassen; Mashiach Ben Yosef en Mashiach ben David. De rol van Mashiach ben Yosef is het bestrijden van Israëls oorlogen en het verslaan van zijn vijanden, waardoor de weg wordt vrijgemaakt voor Mashiach ben David om HaShems koninkrijk te herstellen. Maar temidden van de grote veldslagen wordt Mashiach ben Yosef verondersteld te sterven. Dit wordt voor het eerst vermeld in de Talmud (Sukkah 52a); Wat is de oorzaak van de rouw (aan het einde der dagen)? Rabbi Dosa en de andere rabbijnen verschillen op dit punt van mening. Eén legde uit: de

oorzaak is het doden van Mashiach ben Yosef, de anderen legden uit: de oorzaak is het doden van de kwade neiging...

Onze rabbijnen leerden: De Heilige, gezegend zij hij, zal tegen Mashiach ben David zeggen (moge hij zichzelf snel openbaren in onze dagen): "Vraag mij alles, en ik zal het je geven." Yosef wordt gedood, hij zal tegen hem zeggen, "Meester van het universum, ik vraag alleen van jou de gave van het leven" HaShem zal hem antwoorden: wat betreft het leven heeft je vader David dit al over jou geprofeteerd, zoals er staat: "Hij heeft van U het leven gevraagd, en Gij hebt het hem gegeven, lengte van dagen, voor eeuwig en altijd." Tehilim (psalm) 21:5. De Talmud verbindt de dood van Mashiach ben Yosef met de dood van al het kwaad. Mashiach ben David zal HaShem dan vragen om Mashiach ben Yosef weer tot leven te wekken, en HaShem antwoordt dat Hij dat verzoek al lang geleden aan David zelf heeft ingewilligd, zoals blijkt uit een vers in Tehilim (psalmen). Ben Yosef zal sterven en dan weer tot leven komen, gevolgd door de terugkeer van alle rechtvaardige doden na hem. Het is dan ook niet verrassend dat het symbool van Mashiach ben Yosef een feniks is, die in een "vogelnest" woont. Er wordt gezegd dat de Feniks zijn intrek neemt in de ceders van Libanon, een plaats die geassocieerd wordt met Mashiach ben Yosef, zoals staat in Tehilim 92:13. De rechtvaardige zal bloeien als een palmboom; hij zal opschieten als een ceder op de Libanon. Nog een extraatje voor diegene die van Gematria houden het woord ceder ארז $1+200+7=208$ heeft dezelfde numerieke waarde als ben Yosef בן יוסף $2+50+10+6+60+80=208$

Dit is precies waar Balak bang voor was toen hij de feniks zag. Hij realiseerde zich dat zijn plan om Israël te vernietigen jammerlijk zou mislukken. Bovendien zag hij, dat hij de voorvader van Mashiach zou zijn, aangezien hij de overgrootvader is van Ruth, die de overgrootmoeder van David is! Omdat Balak zijn eigen magie niet kon uitoefenen, riep hij de andere tovenaars Bileam bij hem. Het is zeer toepasselijk dat Bileams laatste profetie betrekking had op het einde der dagen en de komst van de Mashiach. Bileam ziet de "keini" in zijn nest "Mashiach" en zegt... als Kaïn verwoest wordt, hoe ver zal Assyrië je dan gevangen nemen? Wat heeft Mashiach met Kaïn te maken? De Arizal legt uit dat de Tikkun die met Kaïn wordt geassocieerd de belangrijkste is, want Kaïn is degene die daadwerkelijk de dood op de wereld heeft gebracht. Hij is de eerste moordenaar hij was het die zijn broer Abel heeft vermoord. Abels dood was de eerste dood ooit. Als de Mashiach de dood voorgoed uit de wereld wil verwijderen, moet hij die voorafgaande gebeurtenis rechtzetten. En dus is Mashiach ben Yosef een reïncarnatie van Kaïn, en hij is voorbestemd om te sterven als maat voor maat rectificatie ("Midda K'negged Midda") voor Kaïns moord op Abel. En wie is Abel? Hij is Mashiach ben David degene die de wederopstanding van Mashiach ben Yosef bewerkstelligt! De broers sluiten eindelijk vrede. Kaïn en Abel zijn de twee Messiasen en hun missie is om de vrede in de hele wereld te herstellen. Zij waren tenslotte degenen die conflicten in de wereld brachten!

Wat zei Bileam? Hij zag de "keini" die van Kaïn in zijn nest. Hij wordt gevangengenomen door Assyrië, terwijl enorme oorlogsschepen uit het westen worden aangevoerd en hij "zal vergaan". Hij moet omkomen omdat hij Mashiach ben Yosef is, en door zijn overlijden sterven alle dood en kwaad met hem. Met deze woorden beëindigt Bileam op passende wijze zijn profetie over het einde der dagen, want die gebeurtenis is het einde van de wereld zoals wij die kennen, en het begin van een geheel nieuw tijdperk waarin zelfs Bileam niet kon kijken.

Shabbat Shalom

Jaäcov N talmid van Rabbi J. de Leeuwe.